

Z GLASBENO PRILOGO „PEVEC“.

CELOLETNA NAROČNINA Z GLASBENO PRILOGO „PEVEC“ VRED ZNAŠA 30 DIN,
BREZ GLASBENE PRILOGE 15 DIN.

ŠTEV. 11, 12.

NOVEMBER - DECEMBER 1929.

LETO X.

XXXII. redni občni zbor Prosvetne zveze dne 28. oktobra 1929.

Ob 9.15 otvori predsednik dr. Mohorič občni zbor, konstatira sklepčnost kjer je navzočih 72 delegatov društev, nakar pozdravi Prezvzišenega gospoda knezoškofa dr. Jegliča. Predsednik poudari zlasti sledeča dejstva: Prosvetna zveza je organizirala proslavo 10 letnice, odkar obstoja jugoslovanska država, lansko leto 28. oktobra 1928. Isti dan je bila otvorjena »Radio« oddajna postaja, na ta spominski dan si šteje Prosvetna zveza v prijetno dolžnost, da pošlje Nj. Vel. kralju Aleksandru sledečo udanostno brzojavko: »Ob priliki občnega zbora Prosvetne zveze in ob obletnici otvoritve »Radio« oddajne postaje pošilja Prosvetna zveza udanostno in hvaležno izjavo Vašemu Veličanstvu. Naj živi jugoslovanski kralj Aleksander«

V preteklem letu sta nam bili dve instituciji pri sreči, katerim je odbor posvečal veliko pozornost. Na anketah in sejah smo obravnavali, kako bi razširili smisel za dobro knjigo in obnovili naše podeželske knjižnice. Kakor boste razvideli iz poročila, ni bilo to delo brez uspeha. Druga velika skrb, ki je ležala na ramenih odbora, je bila »Radio« oddajna postaja v Ljubljani. Po enem letu

obstoja lahko konstatiramo vesele uspehe v kulturnem smislu, ne moremo pa zaznamenovati finančnih uspehov. S tega mesta je treba poudariti, da je Prosvetna zveza za »Radio« oddajno postajo žrtvovala ne samo kulturne sile, temveč tudi vse finančne možnosti, ker dohodki daleko zaostajajo za izdatki. Le izrednemu idealnemu sodelovanju gotovih krogov, ki so brezplačno sodelovali in za svoje sodelovanje niso zahtevali nikakega plačila, bodisi kot predavatelji, bodisi kot sodrujniki se moramo zahvaliti za ta uspeh. Iskrena hvala voditelju »Radio« oddajne postaje vseuč. prof. inž. Osani.

V današnjih časih je gotovo težko breme graditi prosvetne hrame. V preteklem letu so bili zgrajeni in blagoslovljeni prosvetni domovi v Gorjah, v Begunjah na Notranjskem, na Čatežu in v Beli cerkvi na Dolenjskem. Ker je teže bremen ležala na plečih ondotnih dušnih pastirjev, zato se jim Prosvetna zveza tem potom iskreno zahvaljuje. Zgradili so si najlepše kulturne spomenike.

Predsednik je nato prešel na posamezne točke dnevnega reda, katere bo vrstoma prinašal naš Vestnik.

Viri izobrazbe in delo Prosvetne zveze.

(Iz tajnikovega poročila na XXXII. obnemem zboru Prosvetne zveze.)

Prosveta in izobrazba je neke vrste življenski sok, kateri hladi in krepča človeško družbo v najbolj kritični dobi. Odkod sprejema človek tovrstno duševno hrano? Tisti, ki se imenuje izobražen, jo zajemlje iz zunanjega sveta, iz znanosti, iz učenja, iz vsakdanjihkušenj, iz narave in vere. Vsled tega se izobrazba po praviči imenuje končna vsota vsega, kar je človek prejel v družini, v šoli, zlasti v šoli življenja. Vse to pa mora biti prežeto z versko-nravnim elementom. Šele potem dobi človek pravo osebnost, tako, kakor pravi Hegel, da postane človek — človek šele potom izobrazbe.

Poglejmo si nekatera ognjišča, kjer gori ogenj, ki sveti v temi? Prvo izobrazbo nudi človeku družina. Oče in mati sta mu najboljša vzgojitelja. V družinskem krogu zaplapolajo duhovne sile, ki odpirajo otrokovo dušo na stežaj. V sedanjem času se bije boj za družino. Naša organizacija v preteklem letu ni zamudila nobene prilike, da ne bi v svojih spisih, v predavanjih in na 48 materinskih dneh opozarjala na to najvažnejšo celico človeške družbe.

Drugo ognjišče prave izobrazbe je šola. Ta poda človeku gotovo smer, gotovo mero znanja, ki pa nikakor še ne zadostuje človeku za življenje. Človek ni še izobražen takrat, ko dobi v roke svoje zreloštno izpričevalo ali pa odpustnico iz šole. Za ljudske šole je v naših pokrajinah dovolj poskrbljeno. Pogrešamo pa strokovnih in kmetsko-nadaljevalnih šol, za katere se je v preteklem letu zavzel zlasti Oblastni odbor. Tudi to vrsto šole je Prosvetna zveza preskrbovala s predavatelji, poučnimi filmi in s skioptičnimi slikami. Stanovski kmetijski in delavski izobrazbi je služilo 23 tečajev po naših društvih. Vrhunec znanja doseže človek na univerzi. To najvažnejšo kulturno institucijo je branila tudi naša organizacija ob vsaki priliki in je širila smisel za naše vse-

nčilišče z nalašč v ta namen sestavljenimi predavanji po deželi. — Praznik desetletnice vseučilišča je praznovala tudi naša organizacija na ta način, da je prenašala vse slovesnosti potom radio-oddajne postaje. Iz malega gorčičnega zrnja raste drvevo ljudske prosvete, katerega vrhovi segajo v ljudske visoke šole. Premožnejši narodi, zlasti severni imajo te vrste institucije v obilni meri. Tako n. pr. se Švedska s svojimi 6 milijoni prebivalcev ponša s 60 ljudskimi visokimi šolami. Nekako nadomestilo v tem oziru je nudila Prosvetna zveza s svojo ljudsko visoko šolo, katero je vzdrževala potom radio-oddajne postaje. O tem kaj več pri poročilu radio-odseka.

Tretje ognjišče kulture je Cerkev. Za izobrazbo duha skrbi bolj šola. Za izobrazbo srca, duše in volje pa Cerkev. Poleg tega nam ona nudi z lepimi cerkvenimi obredi ter s cerkvenim petjem, upodabljačo kiparsko umetnostjo in s slikarstvom polno snovi za izobrazbo človeškega duha. Tudi naša organizacija je potom verske prosvete izobrazevala srce in dušo in voljo svojih članov. Temu namenu je služilo 116 verskih predavanj s pomočjo diapozitivov in 85 verskih predavanj s pomočjo verskega filma. — P. Z. oddaja redno vsako nedeljo potom radija verska predavanja, kjer nastopajo naši najbolj globoki cerkveni govorniki. Versko zavest je dvigala s prirejanjem proslave zlatomašniškega jubileja Pija XI., katera je bila tekem leta v 61 društvih. Prav tako so romanja znova vzplamtela versko prepričanje v srcu udeležencev. Za nas Slovane je važna cirilmetodijska ideja, katero je naša organizacija sprejela v svoj versko-prosvetni program. Veliko društev je praznovalo praznik te ideje z akademijami in verskimi svečanostmi. Vsako izobraževanje je delo in vsako delo je izobraževanje. Vedno je potrebna energija, du-

ševni napor in samopremagovanje. Vsega tega se človek zboji in vsled tega so se tudi osnovala organizacije, ki združujejo izobrazbe željne ljudi v izobraževalna prosvetna društva in ta so se združila v močno prosvetno matico Prosvetno zvezo. Cilj naše organizacije je dvigati kulturno stanje našega ljudstva, da bi na tem gradili temelje ljudskemu narodnemu in državnemu blagostanju.

V Prosvetni zvezi je včlanjenih 232 prosvetnih in izobraževalnih društev, ki štejejo skupno nad 15.000 članov in članic. Vsa ta množica je prežeta v eni želji doseči čim višjo stopnjo izobrazbe. Odbor Prosvetne zveze je imel v preteklem letu 30 sej, 4 ankete o knjižnici in o filmu. Predmet tem sejam in anketam je bil končno le ta, kako vršiti čim bolj uspešno prosvetno delo med narodom. Pisarna je prejela 4373 dopisov in jih odposlala 14.773, torej je znašal skupni promet 19.546. Odbori po deželi so imeli 834 sej, prirejenih je bilo skupaj 45 tečajev, dalje 319 predavanj, krog 400 skioptičnih predavanj in nad 100 filmskih predavanj. V društvih deluje dalje 25 ženskih odsekov, 29 dekleških krožkov, 29 mladeniških krožkov, 31 društev ima lastne zastave, 125 društev ima prosvetne domove, 49 društev pa ima svoje zbirališče v cerkvenih dvorinah. V društvih so bile dalje 104 zabavne prireditve. Do 2000 knjižic: Sveti Valav je bilo poslanih našim društvom. Tekom leta je bilo 34 društvenih revizij. V Ljubljani pa je priredila centrala 23 prosvetnih večerov, med njimi je zlasti omembe vreden koroški večer, kjer so prvič nastopili koroški pevci v Ljubljani, dalje Cankarjev večer, slavnostna akademija sv. Očetu Piju XI. na čast in sv. Vaclavski večer. Udeležili smo se dalje slovesne posvetitve pomožnega škofa, odkritja spomenika Ilirije, sv. Vaclavskih svečanosti v Pragi. Štirje prosvetni tabori, kateri so se vršili ob priliki, ko so bili slovesno otvorjeni in blagoslovljeni novi prosvetni hrami, so zbrali na tisoče in tisoče ljudstva, kjer so jim slavnostni govorniki, kot prevz. škof g. dr. Rožman, obl. komisar dr. Natlačen, urednik Kremžar, od-

krivali skrivnostne zaklade prave izobrazbe. Centrala sama se je udeležila kongresov v inozemstvu, tako kino-kongresa in radio-kongresa v Münchenu, svetovaclavske proslave v Pragi in poljske razstave v Poznanju. Povabljen je bila na svetovni kongres, ki ga je priredila the World Association for Adult Education v Cambridge od 22. do 29. avgusta.

Ob tej priliki ne smemo prezreti **studencev in virov** prave izobrazbe. **Knjiga** je in ostane prvi vir ljudske prosvete. Da bi se zanimanje za knjižnice čim bolj dvignilo, je priredila Prosvetna zveza nalašč v ta namen anketo, ker se je doseglo, da so razna založništva znižala cene knjigam. Da bi se pa po deželi zanimanje za knjižnico čim bolj dvignilo, so se vršili po vseh dekanijah tečaji za knjižničarje. Huda zima je preprečila, da se ti tečaji niso vsi izvršili. Vendar se kaže uspeh, ker je 23 društev naročilo do 800 novih knjig potom naše knjižnice. Dočim se je naša knjižnica izpopolnila z nad 1000 knjigami. Tudi delo v bodočem letu bo še posvečeno knjižnicam. Veliko zaslugu za razširjanje Mohorjeve knjige imajo naše edinice po deželi. Prav tako so tudi vestni propagatorji dobrega časopisja. Obe Prosvetni zvezi izdajata tudi poljubno prosvetni list: »Naš-Dom«, kateri ima 15.000 naročnikov. Direktive in smernice za prosvetno delo pa daje »Vestnik Prosvetnih zvez«, ki ima 900 naročnikov. Dijaški list »Mentor« izhaja tudi v lastništvu P. Z. Četudi izdajanje takega lista — ki vam je itak gotovo znan in ni ni treba posebej govoriti o njegovem namenu in vsebini — ne spada strogo v delokrog naše Zveze, smo se vendar odločili za njegov prevzem zato, da ga vsaj deloma obvarujemo pred sicer stalno nevarnostjo, da bi moral kar na lepem prenehati. In res mu je morala Zveza takoj lani priskočiti na pomoč z večjo vsoto denarja. Kajti list, kakršen je »Mentor«, je slovenskemu dijaštvu tako nujno potreben, da smo smatrali za svojo dolžnost, omogočiti še nadalje njegov obstanek.

V ostalem je pa izdajanje »Mentorja« nekako podjetje zase, ki se vodi popolnoma samostojno in na svoj račun. List se lepo razvija in bolj in bolj širi med dijaštvom, pa tudi izven dijaških vrst ima precej naročnikov. Med temi so posebno častno zastopani duhovniki, kar bodi na tem mestu z vso pohvalo omenjeno. Prosimo jih, kakor tudi vse ostale naročnike nedijake, naj ostanejo »Mentorju« zvesti tudi v bodoče, in naj ga širijo, kjer jim je le mogoče, kajti list bo potreboval še mnogo, mnogo podpore, preden bo v gmotnem oziru stal povsem varno na svojih nogah.

Da odgovarja »Mentor« po svoji vsebini zahtevam današnjega dijaštva, kažejo mnoge priznalne izjave, ki jih prejema uredništvo, pa tudi javna kritika v listih.

Ni še dolgo tega, odkar se je akademično izobražen človek proč obrnil, kadar je bilo govorjeno o filmu. Dandanes pa piše o tem predmetu znanstveno in dnevno časopisje. »Stimmen der Zeit« prinašajo članke o svetovni moči filma. Slični članek je prinesel tudi Hochland. Zato pač mora zanimati danes filmsko vprašanje tudi izobraženca. Ravno film mora obrniti nase pozornost sodobnega človeka. Ako n. pr. hoče katoliška akcija človeško družbo obnoviti v duhu krščanstva, potem mora pač začeti svoje delo pri filmu, kateri je v tesni zvezi s to obnovo. Lahko trdimo, da se na nobenem polju niso tako bohotno razrasli izrastki kapitalizma v kulturnem smislu, kakor ravno tukaj. Važno vprašanje je ali ne kaže prej prenoviti film in potem šele človeško družbo. Eno brez drugega se ne more vršiti. V velikih mestih se krije dandanes število mesečnih kino obiskovalcev s številom prebivalcev. Ako izključimo najmlajše in najstarejše, potem vidimo, da ljudje po 2 krat na mesec obiskujejo kino. V cerkev gredo v najugodnejšem slučaju 4 krat. V cerkvi se mudijo po pol ure, v kino pa vsaj 2 uri. Številni katoličani se torej ravno toliko časa mude v kinu kakor v cerkvi, in kdo bi mogel z gotovostjo odgovoriti, ali rajši slede rekom in tekstom na platnu, ali onim s prižnice, ali rajši poslu-

šajo svetno godbo ali sledijo nabožni. Spričo temu se ne da tajiti, da je film danes družabna sila I. razreda. Vsaka akcija, katera ima za cilj obnovo človeške družbe, se mora s to velesilo poprijeti. Gotovo ima naša doba mnoge in težke naloge, toda važnejše, kakor pa ta, je le malokatera. Kjer pa se danes zadovoljujejo samo z negativnim delom, tamkaj so že skoraj zamujeni trenutki. Ali morejo le škandali povzročiti naše kulturno delo? — Iz tega spoznamo, pred kako važno nalogo stoji tudi Prosvetna zveza, katere naloga je tudi s filmom utreti pravo pot med našim ljudstvom. Kakor je knjiga važno kulturno sredstvo, tako je film najboljše propagandno sredstvo. Besede mičejo, zgledi vlečejo, se tu na najbolj jasen način uresničuje. Pojem, ki ga človek dobi potom oči, potom vida, se bolj vtisne, kakor oni, ki ga človek prejme potom sluha.

Drugi vir ali studenec izobrazbe je slika. Kot dobro ponazorovalno sredstvo za predavanje služijo skioptične slike, katerih ima Prosvetna zveza nad 8000 razdeljenih v 220 predavanj. Dalje smo nabavili za šole in za manjše dvorane društev 70 malih filmov znamke Pathe Baby, poučne, znanstvene in zabavne vsebine. Na razpolago imamo 20 filmov normalne širine v dolžini 21.000 metrov. V preteklem letu je bilo izposojenih 424 serij s 15.128 diapozitivi. Dalje 113 filmov za navadne kino-aparate in 158 filmov za male Pathe Baby aparate. Torej je bilo skupaj 685 skioptičnih in filmskih predavanj. Po društvih pa je bilo 108 kino-predstav, kajti 9 društev ima upeljane redne kino-predstave. 38 društev pa razpolaga z lastnimi skioptikoni.

Kot četrti vir prave izobrazbe je živa beseda. V prvi vrsti naj bo tukaj omenjena ljudska igra in drama. Da bi se društvom nudile dobre igre, v ta namen je bila razpisana nagrada 10.000 dinarjev. Razsodišče, katerega so tvorili gg. Finžgar, Koblar, Dolenc, Sušnik, ni moglo pripoznati nobeni izmed vloženih iger, katerih je bilo skupaj 15, razpisane nagrade. Vsled tega je Prosvetna zveza

sklenila, da se nagrada zopet ponovno razpiše do 1. maja leta 1930. Povpraševanje po dobrih igrah je zelo veliko. Ljudski oder nudi društvom lepo zbirko iger v prepisu. Naša društva imajo 92 dramatičnih odsekov, kateri posebno gojijo te vrste ljudsko prosveto. Na naših odrih se je v preteklem letu uprizorilo nič manj kakor 640 predstav. Kako društva napredujejo v tem oziru, nam pričajo uprizoritve Shakespearjevih dram, kakor tudi dejstvo, da so celo nekatera društva segla po operi (Vilharjeva: Smiljana na Jesenicah). Druga društva pa rada uprizarjajo spevoigre, nekake ljudske operete, ki so izšle izpod peresa in taktirke odličnega prosvetnega delavca župnika Lavtizarja.

Žive besede so se posluževali tudi razni predavatelji, tako v Ljubljani na prosvetnih večerih, na tečajih, kakor tudi na poljubnih predavanjih po deželi. Poleg že omenjenih tečajev za kmetovalce in delavce, so društva priredila lepo vrsto gospodinjskih in higienskih tečajev. Centrala sama pa maskerske tečaje, režiserske in tečaje za knjižničarje. Nek nov način seznanjati ljudstvo s proizvodi naših literatov tvorijo literarni večeri. Tu nastopijo pesniki in pisatelji pred občinstvom in sami čitajo svoja dela. Ni čuda, da se ob takih prilikah strne duševna vez med literatom-umetnikom in med poslušalcem, katere uspeh se kaže v večjem zanimanju za njihova književna dela.

Važno ljudsko prosvetno sredstvo je **glasba**. Ljudstvu seže najbolj globoko v srce narodna pesem, ki je in ostane vedno utrip narodne duše. V ljudski pesmi je obsežena zgodovina našega naroda ona nam je ohranila šege in običaje, v njej so zapisani veseli in žalostni trenutki, katere so morali preživeti naši predniki. Zato živi ona z narodom eno življenje in ne umre dokler narod živi. Važno delo vrši pododsek Prosvetne zveze Pevska zveza, katera združuje podeželske zборе, jim daje direktive, izdaja pevsko prilogo »Pevce«, ki ima 662 naročnikov. Prireja dalje tečaje za pevovodje in okrožne koncerte. V naših pro-

svetnih društvih je bilo v preteklem letu 132 pevskih nastopov, 69 godbenih koncertov in to v 53 pevskih odsekih, 14 godbenih krožkov in 28 tamburaških zborov. Več o tem delu bo dala Pevska zveza poročilo sama.

Prezreti ne smemo važnega vira izobrazbe po katerem človek dobiva prosveto v najobilnejši meri in to v najbolj lahki obliki, to so **potovanja**. Prosvetna zveza je priredila v preteklem letu dvoje potovanj z avtobusi na Koroško, v Celovec, h Gospejsveti, k lepim zelenim koroškim jezerom. Vodila je ekspedicijo na obisk k severnim Slovanom, kjer so bili zelo prijazno sprejeti v Krakovu (Mogila), ogledali so si Vijeličko, poklonili se Čenstohovski Majki božji na Jasni gori. Stopili v Varšavi v stik z omdotnimi organizacijami, ogledali si Poznani, znamenito poljsko razstavo ter se pomudili na prireditvah sv. Vavclavskih dni v Pragi. Ob tej priliki so se znova pozivile zveze s Poljaki in Čehi. Sprožila se je misel vseslovanske Prosvetne zveze. V spoznavanju lepote domače zemlje je služilo potovanje po dalmatinski obali do Kotorja in Cetinja. Vsa potovanja so se izvršila v redu in na splošno zadovoljnost udeležencev. Prosvetna zveza je s sorodnimi organizacijami v najboljših odnošajih. Mladina, ki je preživela svojo mladost v orlovskih vrstah krepko deluje povsod v prosvetnih društvih. Prava organizacija nam je vzgojila izvrstne odbornike in voditelje društev. Stalne stike imamo s Slovensko krščansko socialno zvezo v Celovcu, s Prosvetno zvezo v Mariboru, zlasti pa s prosvetnim tajništvom v Celju. V prijaznih odnošajih smo s Katoliškim narodnim savezom v Zagrebu, s Prosvetnim savezom v Sarajevu, s Srbsko matico v Novem Sadu. Naše diapozitive in filme pošiljamo v Split in Dubrovnik. Poslali smo jih letos v Srbijo, Francijo, Ameriko (prof. Brežniku) in na Švedsko v Stockholm. Izleti in potovanja v inozemstvo, osebni stiki z voditelji kulturnega gibanja pri evropskih narodih, veliko pripomorejo k spoznavanju naše domovine in države. Ob takih prilikah odpade mnogo predsod-

kov. Inozemec spoznava naše razmere in prav letos smo imeli priliko, da so nas obiskali inozemski kulturni delavci iz Anglije in Amerike. Ob tej priliki moramo poudariti tudi, da se je osnovala na prvem katoliškem shodu v Ameriki tudi Prosvetna zveza, ki zasleduje iste cilje, kakor naša. Prosvetna zveza ni torej pozabila na noben vir izobrazbe, vse je gojila, pospeševala in delala edino le za višjo izobrazbo našega ljudstva. Isti cilj so zasledovale tudi vse podzveze, kakor Ženska zveza, Pevska zveza, Slovenska straža, Ljudski oder in Sveta vojska. Vsi odborniki, katerih je v odboru in odsekih 74 in poleg tega še 15 referentov so svoje delo vršili brezplačno. Tako starešinstvu v Ljubljani, kakor tudi našim prosvetnim delavcem po deželi naj bo izrečena na tem mestu pristrčna hvala.

Prosvetna zveza, ki posveča vso skrb za narodno prosveto, z žalostjo gleda na globoko zevajočo rano na našem narodnem telesu, ki se imenuje **izseljeništv**. Zato Prosvetna zveza ni nikdar opustila prilike izseljeniškemu vprašanju posvečati največjo pozornost. Njene velike skrbi so bile deležne organizacije delav-

stva v naših delavskih revirjih, kakor tudi organizacije v tujini. Med izseljenci deluje 42 društev sv. Barbare, ki so tudi včlanjene pri naši Zvezi. Vsem tem društvom smo pošiljali »Vestnik«, »Domo-ljub«, Bogoljub«, publikacije Mohorjeve družbe, note, za pevske zборе in tamburaške zборе. Večjo množino knjig smo poslali župniku Hafnerju v Francijo, dalje župniku Kastelicu v Lotringijo, društvu v Heerlen na Holandskem ter novomašniški dar v obliki knjižnice rojaku novomašniku v Brazilijo. Nič manjša pozornost se ni posvečala delavstvu v Trbovljah, Hrastniku, na Jesenicah in Koroški Beli ter v Kočevju.

Pogled v bodočnost je, sicer zastrt, toda pota, viri in studenci, potom katerih se bo širila izobrazba v bodoče, bodo ostali približno isti. Z vso silo bomo propagirali našo knjigo, širili ljubezen do rodne grude, opozarjali na naše narodno obrambno delo, utirali pot dobremu filmu in širili smisel za radio-fonijo. Kakor hitro bodo dopuščale razmere, se bo dvignil v Ljubljani prosvetni dom z ljudsko visoko šolo, kjer bodo dobivali vsi stanovi stanovsko in splošno izobrazbo, ki je in ostane ena največjih dobrin človeštva.

Pevski odsek

Viktor Steska:

Fran Serafin Adamič.

(Ob stoletnici.)

(Dalje.)

Adamič je imel že po naravi silno tenek posluh. Rakuša pripoveduje, da je šel štiritletni Francek z materjo na sejem. Mati mu je obljubila, da mu kupi zvonček. Ko sta ga iskala, zasliši Francek na drugem koncu trga zvonček silno prijetnega glasu. Šla sta ga iskat. Prehodila sta ves trg, pa ga nista našla. Vsak zvonček, ki sta ga poskusila, je imel drugačen glas. Francek je bil obupan. Kar za-

čujeta zopet isti glas in po nemalem trudu najdeta zvonček.¹

Na pripravnici se je lotil z veseljem glasbenega pouka. Glasbeni učitelj Gašpar Mašek je bil pač strokovnjak, toda manj sposoben pedagog. Prave discipline ni imel; zato so se tudi dobri učenci le težko učili, učitelj pa je dajal na-

¹ Rakuša, o. c. str. 59.

vadno slabe rede. Leta 1847. je bil Adamič njegov najboljši učenec. Prejel je v vseh predmetih dobro, v teoriji pa prav dobro. Za njim je bil najboljši Leopold Belar, ki je prejel v vseh predmetih dobro.²

Čeprav doma ni imel nobenega glasbenega orodja, se je vendar že v 13. letu toliko izvežbal, da je mogel pri Sv. Jakobu ob nedeljah pri popoldanskem blagoslovu orglati. Pozneje je pa ob nedeljah orglal kar v treh cerkvah po vrsti: pri Sv. Jakobu, pri Sv. Petru in v Trnovem.

Skladati je začel že leta 1845. Med sošolci je osnoval kvartet, ki je prepeval tudi njegove skladbe. V prostem času je rad zahajal v stolno cerkev, kjer je tedaj vodil cerkveno petje Gregor Rihar. Sam pišeo tem leta 1851.:³ »Skozi več let sem imel priložnost v stolni cerkvi poslušati to prelepo petje, katerega vredno pohvalo sem mnogokrat slišal ne le od ljubljanskih Slovencev, temveč tudi od tujcev, ki slovenskega ne umejo. Posebno veliki teden pri obiskovanju božjega groba iz vsega mesta pobožno ljudstvo skupaj vre, ko se zvečer po šesti uri globoko ganljive pesmi od trpljenja Jezusovega pojo.«

V glasbi se je neprestano vežbal ter si tudi teoretično postavil trdno podlago. O tem priča njegov dopis v »Zgodnji Danici« 5. januarja leta 1851., ker se je »Zgodnja Danica v števil. 44—46 l. 1850. vnmala za pesmi Majerjeve in Dolinarjeve zbirke, kritikuje Adamič obe zbirki. Majerjeve so mu »častite stare pesmi, toda z neprijetnimi obrazy, zato v sedanjem času niso za rabo. Bile so sestavljene brez vseh pesniških in glasbenih vodil (pravil), najverjetneje od starih v slovenščini in glasbi še ne izurjenih vse-skozi premalo omikanih pevcev in organistov.«

»Dolinarjevih pesmi se veliko z lepimi, visokopoetičnimi mislimi začne, pa z žalostjo moramo reči, da izpeljana v tem duhu ni vsaka. Predolge so, preveč

raztegnjene. Kot napevi k tem pesmam so nekateri, ki so po glasbenih vodilih sestavljeni, pa le nekaj jih je, ki jim velja ta hvala.«

Nasproti tem pa hvali Potočnikove pesmi in Riharjeve napeve. Obžaluje, da so ti napevi še malo znani na Štajerskem in Koroškem, »kateri (Slovenci) narodne pesmi tako mило spevajo, v cerkvenem petju pa gotovo dozdaš še za Kranjci zaostajajo«.

Nejevoljen je na tiste organiste, »ki so z boljšimi izdelki ali čisto nič ali pa zelo premalo seznanjeni, za sleherni cerkveni god šepaste pesmi sestavljajo in jim napeve prilastujejo, ki se malo, da ne rečem nič ne nazločujejo od tistih ponočnih popevk, katere so, hvala bodi novo oboroženi žandarmeriji, že zelo povsodi obmolknile.«

Gregorija Riharja prosi, naj vsakemu napevu doda še predigro, medigro in sklep. Nasvetuje, naj bi se pri sv. maši pele do darovanja mašne pesmi, potem pesmi dotičnega svetnika ali Marijine ali postne, po povzdigovanju pa pesmi sv. Rešnjega Telesa.

Naposled govori o splošnem petju. »Res, lepo in veličastno bi bilo zvrstno splošno petje, pa z mnogimi težavami bi bilo tudi sklenjeno.« Treba bi bilo mnogo časa, da bi se ujemale; takt bi se zlasti v velikih cerkvah težko držal, in »splošno petje zelo po protestantovskem diši.«

Iz tega dopisa se prepričujemo, da je imel Adamič že pred 80. leti iste nazore o cerkvenem petju, kakor velja dandanes, le zadnjega stavka o protestantovstvu ne moremo podpisati, saj je bilo splošno ljudsko petje vpeljano že v najstarejši krščanski dobi.

Ko so izšli »Napevi sv. pesmi, ki jih je za orgle postavil L. Cvek«, se je zopet v »Zgodnji Danici« 1852, str. 19, 24, 35, oglasil Adamič z obširno oceno. Najprej zagotavlja, »da ga ne vodi pri tem enostranost do izdajatelja, ne lastna domišljavost, ampak želja, da bi cerkveni napevi, ki se na svetlo dajo, tudi bili vsedkar dostojni, po glasbenih vodilih izdelani.« Potem našteva napake in nasvetuje popravke.

² Arhiv škof. ordin. v Ljubljani, fasc. šola, 6—2/119.

³ »Zgodnja Danica«, 1851, 13.

Te ocene kažejo jasno, da se je Adamič potrudil opozoriti na napake skladateljev z željo, da bi bile vse slovenske skladbe pravilno zložene.

5.

Leta 1861. je začel izhajati »Učiteljski Tovariš«. Adamič je ponudil uredništvu svoje skladbe. In res, že leta 1862. so začele izhajati, najprej litografirane, potem pa tiskane.

»Učiteljski Tovarš« l. 1862. ima na str. 32: »Opominek. Današnjemu listu veseli priložimo nekaj že toliko zaželenih napevov, katere je izvrstni orglavec in naš pridni sodelavec gosp. Fr. Ser. Adamič, učitelj v Šmartnem pri Litiji, postavil. Ako bo naš Tovarš pri svojih tovarših vedno toliko podpore dobival, kakor se zdaj veselo kaže, bo lahko že katerikrat kako mično muzikalno prilogo prinesel.«

Pesem, ki jo omenja »Tovarš« je: »Sv. maša I. za ženski in moški četvero-spev post. Fr. Ser. Adamič.« — Besedilo je znana pesem: »Pred Bogom poklekajmo.« Potem sledi: »Sv. maša II. Čveteroglasni napev na enako besedilo. Tretja pesem je: »Pred šolo in po šoli na besedilo: »Pustite k meni otročiče, Naš ljubi Jezus govori.« Litografiral Egger.

V tem letniku je Adamič priobčeval skozi celo leto kratko zgodovino glasbe pod naslovom: »Kratek obris godbine povestnice.« Letnik 1863 je objavil naslednje Adamičeve skladbe: »Kaj cve-

tice pravijo? Za štiri otročje glasove.« Stran 161/2. To skladbo je natisnil tiskarnar Rudolf Milic, ki je tudi za note uredil svojo tiskarno. — Na str. 222 je izšla skladba: »Veseli učenec.« (Veselo, veselo kar v šolo hitim.) Str. 284: Spanje. — Str. 288: Sv. maša. — Str. 368: Na preji. (»Kolovrate našgimo zdaj.«) Letnik 1864: Str. 12: Po zimi. (Minulo leto je ljubo.) — Str. 48: Otroška molitvica. (Blagoslovi, Oče večni, delo moje pridnosti.) K str. 82: Velika noč. (Skalovje groba se razgane.) Tiskarnar Milic je napravil več izvodov in jih posebe prodajal po 20 kr., zato se je ta Adamičeva pesem najbolj razširila. K str. 162: Sveta želja. (K Tebi, o Gospod, zdihujem.) Str. 163: Deklica in rožica. (Sprehajala tam po vrtu se jesen' je deklica.) Str. 386: Božič. (Pred Tabo, Jehova, klečim tu v prahu.)

Letnik 1865. Str. 384: Šmarnica. (Prišla pomlad je že vesela.) Str. 394: Božična. (O Dete premilo.)

Letnik 1866. Str. 197: Kje sem se peti učil.

Letnik 1867. Str. 97: Sv. maša. (Pred Bogom poklekajmo.) Str. 160: Šmarnica. (Zaupam nate.) K str. 144: Ofertorij z bariton-solo in čtetveroglasnim zborom. (Pojte Gospodu novo pesem.)

Letnik 1868. Str. 128: Mariji o velikonočnem času: Veseli se rajska kraljica.

L. 1868 je izšel novi šolski zakon in »Učiteljski Tovarš« ni več prinašal napevov. Adamič je zato v javnosti obmolknil, čeprav je še vedno skladal napeve.

* * *

Bela cerkev. Ob priliki blagoslovitve »Društvenega doma« v Beli cerkvi, dne 8. sept. t. l., je priredilo domače Prosvetno društvo pevski koncert. Povabljeni so bili k sodelovanju tudi pevski zbori iz okolice: iz Št. Jerneja, Škocijana, Šmarjete in Št. Petra. Tako je nastopilo pet zborov, kajti vsi so se radi odzvali vabilu. Spored koncerta je bil sestavljen tako, da vsak zbor sam zase zapoje dve pesmi in nato vsi zbori skupaj Schwabovo »Dobro jutro« in Lahararjevo »Naša pesem«. — Prvi je na-

stopil domači pevski zbor in je zapel pod vodstvom g. organista Godca Vodopivčeve »Noč na Adriji« in Klemenčičeve »Oj pogledjte ptičke«. — Zatem je nastopil Št. Jernej s Pahorjevo »Vipavsko« in Kumarjevo »Barčico«. Vodil je g. Škrjanc. Dalje Šmarjeta pod vodstvom g. Ign. Fabianija z Volaričeve »Slovan na dan« in Premrlovo »V Korotan«. Nato Škocjan z dvema Mihelčičevima: ena harmonizirana in »Zabučale gore«. Zbor je še mlad, a se dobro razvija. In končno je nastopil Št. Peter z Aljaževo

>Ujetega ptiča tožbo« in pa Medvedovo »Naša zvezda«. Pohvalna zlasti dinamika. — Nato so vsi zbori zapeli skupno že prej omenjeno »Dobro jutro« in »Našo pesem«.

Vsi zbori so bili dobro pripravljene in kakor se je videlo, so z veseljem sodelovali pri koncertu. Zato bi bilo dobro, ustanoviti tu pevsko okrožje, ki bi združevalo vseh pet omenjenih zborov. Po-

samezni koncerti naj bi seznanjali ljudi z moderno pesmijo, ki jo še jako malo poznajo, kajti kulturno središče Novo mesto je zelo oddaljeno od teh krajev (v kolikor je to odvisno od mesta). Ti kraji pa, ako bi bili združeni v okrožju, bi drug drugega spopolnjevali. — Treba je torej storiti potrebne korake, da se pevska okrožje ustanovi.

F. R.

I. Tavželj:

Glasbena razmotrivanja.

(Dalje.)

S petjem častimo Boga! In res napravi močan utis tudi na zakrknjenega ateista molitev, ki pride globoko občutena v obliki pesmi iz množice človeških grl. Ravno nabožna pesem, ki jo goji katoliška cerkev tudi v svojih obredih že od svojega početka dalje je tista mogočna vez, ki druži tako čudovito nerazdružljivo duše vernikov z njihovim Bogom, gospodom trum nebeških pevcev. Tudi cerkveni učenički, ko opisujejo nebesa, kot kraj največje lepote in blaženosti, nam jih rišejo kot kraj, kjer božji izvoljenci molijo Boga z najslajšim petjem, ker je glasba, kot najvišja umetnost najbolj vredna Najvišjega! — Zato z največjim navdušenjem pozdravljam idealno akcijo gotovih gospodov, da bi se med Slovenci uvedlo ljudsko cerkveno petje! Ideja je zelo lepa, samo treba bi bilo malo več razumevanja pri našem duhovništvu in učiteljstvu, da kot vzgojitelji naroda že v svojem lastnem interesu pripomorejo do hitrejšega popolariziranja tega pokreta! Stara vzgojna izkušnja je, da je plemenita duša veliko bolj dovzetna za vse pänoge kulture. Zato naj vas ne plaši, če se s popolariziranjem ljudskega cerkvenega petja ojači tudi vernost našega ljudstva, saj vam lahko vsak zgodovinar pove, da je ravno nam Slovanom z lučjo vere, zaeno zasijala tudi luč kulture! Moja iskrena želja je, da bi se vsi naši molitveniki prav kmalu spremenili v priročne pesmarice bogoslužnih pesmi in to ne samo dvoglasnih, ampak četvero-

glasnih, ker ravno nam Slovencem leži četveroglasna harmonija že v naravi. Sicer se bo morda komu zdelo, da je nemogoče, da bi se prav kmalu spremenila vsa Slovenija v en sam mogočen pevski zbor, a zopet vam rečem, da sem tudi v tem optimist! Zakaj, poslušajte! Da se moremo izražati v našem lepem slovenskem jeziku, ve vsak ljudskošolski otrok, da nam je treba v glavnem 25 pismenk za glasove. Vsi cenjeni poslušalci se spominjate, da ste na kraju prvega šolskega leta poznali že vse male pisane in tiskane črke pa tudi že dobro večino velikih! V drugem šolskem letu pa ste se prav gotovo naučili že skoro vsi lepega, čitljivega pisanja in gladkega branja. A glejte čudo, jezik naše glasbene umetnosti pa ima v glavnem samo sedem različnih pismenk, ozir. glasov, in vendar se ta internacionalni jezik, ki je skupen plemenitim dušam vseh narodov, tako mačehovsko zane-marja! Splošen naroden talent pri Slovencih ni smisel za pridobivanje, ampak velika ljubezen do glasbe in posebno še do petja! Da pa se dvigne niveau glasbene naobrazbe našega naroda na splošno, so predvsem poklicane v akcijo ljudske šole. Ker je sedaj v Beogradu pred skupščino ravno ljudskošolski zakon, se mi zdi primerno, da vas tu v radiju pozovem, vse cenjene poslušalce od najvišjega prosvetnega funkcionarja do zadnjega poštenega delavca v nizki koči, da uporabite vsako priliko, ki se vam ponudi, da javno izrazite svojo za-

htevo po reformi pevskega pouka predvsem na naših osnovnih in meščanskih, pa tudi srednjih šolah! Naročite vašim poslancem, da povedo v Beogradu ministru prosvete, da zahtevate, da se vzgaja vaši mladini po šolah tudi duša in srce, ne pa samo razum za službo pridobivanja! Poglejmo za zgled bratske Čehe ali sosednje Nemce, koliko važnosti polagajo oni na sistematičen pouk v petju — in vendar ne more nihče trditi, da jih je popularizacija glasbene umetnosti pomehkužila! Nasprotno, Čehi in Nemci so veliko bolj realni in praktični od nas! Sicer ne zanikam vzgojne vrednosti poezije in literature vobče, pa tudi realij, a vendar zahtevam, da se da na naših šolah tudi petju, kot učnemu predmetu tisto mesto, ki mu gre, kot naši narodni umetnostni panogi! Kako bo v nekaj letih lepo, če se bo začelo petje intenzivneje gojiti. V mnogih krajih imamo že krasne prosvetne domove, lepe in prostorne, ki pa tolikokrat samevajo prazni, dočim je v bližini nizka, mračna, zakajena gostilniška soba vsa natlačena in še jih nekaj čaka v veži, kdaj jim bodo oni notri prostor napravili. Če bo pravo umetno petje postalo last naroda, sem prepričan, da bo velika večina teh ljudi, ki svoj prósti čas ubijajo po gostilnah, prispela rada v društveno dvorano prosvetnega doma, kjer je dovolj svetlobe, dovolj prostora in dovolj zraka. Spored takih rednih narodnih sestankov bo zelo pester, ker bo gospodarske govore, dramatične prireditve in podobno osvežala umetna pesem, tako cerkvena, kakor posvetna — vse razpoloženu in času primerno! Odpadlo bo tudi ponašanje z v umetniškem oziru manj vrednimi pevskega reprodukcijami nekaterih pevskega društev, ker bo narod, ki je glasbeno dovolj visoko naobražen sam najobjektivnejši kritik in bo tudi sam z veseljem in zadovoljstvom reproduciral dela svojih do-

mačih glasbenih umetnikov! Če se bo popularizirala glasbena umetnost, se bo odkril tudi marsikak izreden glasbeni talent med ljudstvom, ki bo lahko glasbeni umetnosti s svojo zdravo dušo vлил novega krepkega umetniškega ognja in bo s tem koristil vsemu kulturnemu svetu, svojemu narodu pa pridobil častno ime in mesto v zgodovini narodov. Končno je tudi žalostno, če se med tako muzikaličnim narodom, kakor smo Slovenci, pritožuje priznan komponist, da bi rad lepše in v umetniškem oziru veliko boljše kompozicije izdajal, če se ne bi bal, da bodo vsled splošnega nerazumevanja obležale po skladiščih založnikov. Naj bo dovolj! Rečem samo še enkrat: Slovenci, naš narodni talent je glasba, predvsem petje; zavedajmo se ga in zavedajmo se tudi, da sedaj prihaja naša doba, da pokažemo svetu, da smo kulturni narod in da je naša glasba, ki je umetnost vseh umetnosti pri nas umevanje in tudi častno mesto, ki ji pripada.

Zavedam se, da je v največji meri odvisen uspeh realiziranja naše ideje od osnovnih šol, vabim posebno vas, kolegice učiteljice in kolege učitelje na jutrišnje predavanje. Bodite tako prijazni in povabite še kako kolegino ali kolega, ki ni srečni posestnik radija, na radio predavanje, da se bomo pozneje ob priliki v manjših družbah lažje temeljiteje o stvari porazgovorili. Ker ste pa vsi zainteresirani na našem šolstvu, želim, da jutrišnjemu predavanju prisostvujete vsi cenj. posestniki radio aparatov, ker bilo bi mi zelo ljubo čuti od več strani, posebno od gg. glasbenikov in zainteresiranih staršev šoloobiskujočih otrok, dobrohotno izražene želje, nasvete in predloge. Na šoli pa moramo biti vsi zainteresirani, ker šola je prosvetna institucija, ki je last nas vseh in zato ne sme biti s trojnimi zapahi zaprt laboratorij, kjer se izkristalizujejo duše naše mladine.

Ženski odsek

Zarja. Glasilo Slov. ženske zveze v Ameriki. Izdaja tiskovni odsek S. Ž. Z., Chicago, Ill. — S prav posebnim veseljem poročamo o tem listu: saj nam je dokaz živahnega gibanja slovenskih žen v Ameriki. Od julija 1929 izdajajo mesečno svoj list na 16 straneh velike oblike; doslej (do 4. okt. 1929, ko pišem te vrstice) smo dobili v roke tri številke, vse prav lepo urejene in z zanimivo vsebino. List urejuje Mrs. Julia Gottlieb; zelo mnogo piše v list predsednica S. Ž. Z. v Ameriki Mrs. Marie Prisländ, 1034 Dilingham Ave., Sheboygan, Wis.

Odprimo list! Iz prve številke izvedemo, kako je nastal. Glavni odbor S. Ž. Z. je sklenil, da bo pričela Zveza izdajati svoj list, čim doseže število 2000 članic. To število je bilo letošnje poletje doseženo in — prekoračeno. Število članic je znašalo v juliju že 2816.

V drugi številki je razpisala gospa Prisländ o pomenu lista tako tehtne besede, da jih tu deloma ponavljamo dobesedno. Nanašajo se predvsem na otroke slovenskih staršev, ki so bili rojeni v Ameriki in torej ne poznajo domovine. Gospa Prisländ pravi:

Vemo, da ne moremo naši mladini diktirati patriotizma; biti morajo ponosni na deželo, v kateri so rojeni in ki je njih domovina, a kljub temu naj bi se s ponosom zavedali, da so slovenske krvi. Doseči moramo, da se naši otroci ne bodo sramovali priznati slovenskega pokolenja in svojih staršev inozemcev. V njim umljivem jeziku¹ jim moramo dopovedati, kdo smo Slovenci, kako lepa je naša domovina, naši običaji. Vedeti morajo nekaj o bogati slovenski zgodovini in zaslugah, ki so si jih tekom let stekli Slovenci tudi za Ameriko. Zbudimo naši mladini narodni čut in naša naloga je rešena. ... Če je res prepozno, da bi rešili slovenski jezik, za rešitev slovenskega narodnega čuta pa ne sme biti prepozno. Nehati morajo časi, ko se dogaja, »da se mla-

dina sramuje svoje narodnosti in celo zaničuje svoje starše, ker so inozemci« (J. Ožbolt).

Kako resno se hoče naša organizacija lotiti dela za izobrazbo slovenske žene v Ameriki, dokazuje dejstvo, da je razpisala nagrado 100 dolarjev (kakih 5600 Din!) za najboljšo dramo iz življenja slovenske žene v Ameriki.

Imamo torej nov list, ki naj pomaga združevati raztresene ude našega narodnega telesa. Ko bodo te vrstice natisnjene, bo bral slovenski narod v več nego 50.000 izvodih Mohorjeve knjige, da si je stavila tudi Mohorjeva družba to nalogo, da bi zbrala okrog sebe kar mogoče vse slovenske izseljence. Njena želja je, da bi ostal vsak Slovenec, ki se izseli, vsaj po Mohorjevi družbi v zvezi s svojo domovino. Mohorjeva knjiga naj gre za slovensko služkinjo v Belgrad in Zagreb, gre naj za slovenskim delavcem v Francijo in Nemčijo, naj bo stalen gost v vseh domovih naših izseljencev v Ameriki. Koledar Mohorjeve družbe naj bo nekako ogledalo, kod po svetu si služijo kruh sinovi in hčere našega naroda. Prosimo Zarjo, naj opozori svoje številne bralke na Mohorjeve knjige; prepričani smo, da bi se na ta način vsaka izseljeniška rodbina dalje časa obdržala v zvezi s slovenstvom. Če se bodo slovenske žene v Ameriki za to zavzele, bo gotovo število Mohorjanov v Ameriki silno narastlo, kajti g. Šaloven je rekel: »Tako korajžnih, tako dobrih in zavednih žensk kot so Slovenke, nima noben drug narod na svetu. Kar začnejo naše ženske, mora biti dobro in mora uspevati.«

List se naroča na naslov: Office of Publication: »Zarja«, 1845 West 22nd Street, Chicago, Ill. Stane 2 dolarja na leto.

Gospodinjski in šivalni tečaj na Homeu. Sredi junija tega leta so priredila dekleta, članice Dekliške zveze, na Homeu pod vodstvom požrtvovalne gospodične učiteljice Lojzke Verbičeve lepo uspelo razstavo del, ki so jih čla-

¹ List je namreč deloma pisan tudi v angleškem jeziku. — Op. ur.

nice izgotovile tekom tečaja. Videli smo lepa ročna dela, obleko in perilo in pokusili smo tudi vablјive in okusne izdelke kuharske umetnosti. Sicer dostikrat beremo poročila o sličnih razstavah, a razložek je v tem, da ni priredila Dekliška zveza na Homcu posebnega gospodinjskega tečaja, ampak vse te lepe in potrebne reči so dekleta izdelovala v zimskem času zvečer. Dvakrat na teden so se zbrale pri gospodični učiteljici, ki jim je skrbna vodnica. Vsa čast njej in pridnim članicam!

Obenem pozivljamo druge naše ženske in dekliške odseke, naj premišljajo, ali bi ne bilo mogoče tudi drugod kaj sličnega ustvariti. Potreba po temeljiti gospodinjski izobrazbi je vsak dan večja. V taki obliki kot večerni pouk v zimskem času bi bilo marsikje mogoče prirediti gospodinjski tečaj, kjer ni časa in priložnosti za druge. Natančnejša navodila preskrbi na zahtevo Slovenska kršč. ženska zveza, Ljubljana, Miklošičeva cesta 5.

Društva poročajo

Blaž Potočnikova čitalnica v Št. Vidu. Aprilski občni zbor dne 28. aprila 1929 v Ljudskem domu. Dnevni red: 1. Poročila odsekov in odbornikov, 2. slučajnosti.

Predsednik otvori občni zbor ob pol osmih in ugotovi sklepčnost. Navzočih je 19 članov. Odborniki: Zabret, Lovšin, Markež, Pečjak, Kregar, Bricelj, Skalarjeva, Žirovnikova. Zastopnika odsekov: Plevelj Vinko in Minka Cedilnikova. G. predsednik pove, da se mora sklicati po poslovniku občni zbor tudi v aprilu, le da odpadejo volitve odbora. V minuli polovici leta je bilo nekaj iger in sklopitičnih predavanj Notranje delo je bilo slabše kakor lansko leto, radi mraza in radia. Tomboli sta bili prav posrečeni. V bodoče naj bi se vršile v takem času, da bi bile lahko na prostem.

Poročilo dram. odseka. V teku te sezone je dramatični odsek nekoliko počival in to radi nastalih težkoč, ki so, mislim, vsakemu znane. Kljub temu pa je imel štiri predstave, ki so bile vprizorjene s primerno dovršenostjo. 1. Veronika Jeseniška (režiser g. Jeločnik), 2. Novoletnica, pri kateri smo vprizorili »Divji in nedeljski loveci« ter »Bucek v strahu« (režiser g. Arhar), 3 »Ulica št. 15« (režiser g. Rozman), 4. »Dekle z biseri« (režiser g. Arhar). V teku sezone se je vršil tudi izredni občni zbor dramatičnega odseka na predlog takratnega odbora. Izvolil se je nov odbor. Predsednik

Rozman, podpredsednik Plevelj, tajnica Riharjeva, blagajnik Lovšin, režiser Pečjak, upravnik Tršan, mojster odra Štrukelj, odbornika Zalaznik in Cedilnikova, namestnika Jože Arhar in Mici Kregarjeva, preglednika Rupnik in Fende. Ker pa tajnica ni sprejela mandata, smo imenovali za tajnika Viktorja Čepeljnika. — Radi gotovih vzrokov smo morali prekiniti, oziroma je prekinil sam, nadaljnje sodelovanje z g. Rozmanom. Natančnih podatkov sej in poslovanja v odseku ne morem javiti, ker do sedaj še nisem mogel dobiti zapisnika, ki ga je vzel g. Rozman. V sredo sem sklical sejo, a so se je udeležili le 4, oz. 3 odborniki, zato se seja ni vršila. Tako smo zaključili letošnjo sezono. V prihodnje bi želel jaz, kakor tudi drugi, boljšega dela in več uspehov. Se odobri.

Poročilo orliškega krožka: Krožek je imel od zadnjega občnega zbora BPC 6 odborovih sej in 8 dekliških sestankov. Dva sta se vršila skupno s četrtletnima občnima zboroma. Šteje 15 rednih članic, 1 častno, 45 podpornih ter 5 mladenk in 7 gojenk. Telovadkinj je pet. Telovadnih dni je bilo 36. Nastopile so na akademiji 19. marca s tremi točkami. Gojenke in mladenke so telovadile po šolski sv. maši ob nedeljah in praznikih. Naraščajnice so imele 8 sestankov. Nastopile so na akademiji, gojenke s prostimi vajami, mladenke s prostimi vajami in »Slovensko rajanje«. Dve

članici sta nastopili tudi na Materinskem dnevu z »Za materjo«. Članice, mladenke in gojenke so tekmovalle minulo nedeljo. V februarju sta položili dve odbornici izpit iz poslovanja. Krožek ima naročenih 9 Orličev, 64 Vigredi, 4 vzorčne pole, Naraščajsko voditeljico in Orlovskega Odbornika. Čebelica je imela štiri vloge v znesku Din 550 in 6 dvigov v znesku Din 245. Blagajna je imela dohodkov Din 2101.50, izdatkov 2312.50 D. Se odobri. — G. predsednik pripomni, da se je vzporedno z orlovskim odsekom poživil tudi orliški krožek ter želi, da bi se pomnožilo število rednih članic.

Poročilo blagajnika: **D o h o d k i** 34.106 Din, **i z d a t k i** 33.350.20 Din. V blagajni 756.20 Din. Se odobri.

Poročilo tajnice: Odbor BPC je imel od zadnjega rednega letnega občnega zbora, to je 21. oktobra 1928, štiri odborovne seje. Poleg tega sta bili dve seji izvršilnega odbora in en razgovor. Dopisov je došlo 28, odposlanih je bilo 15. Članov je 219. Pole so se razdelile v vse vasi. Člane so nabrali v sledečih vaseh: Št. Vid (80), Velike Vižmarje (38), Glinica (32), Poljane (14), Brod (14), Podgora (14), Pržan (11), Dvor (9), Medno (8). Članov niso nabrali v: Male Vižmarje, Gunclje, Stanežiče, Dolnice, Kamnagorica, Podutik, Trata. Članom so se izdale izkaznice. Umrla je Ana Jovan iz Št. Vida. Čitalnica se je udeležila pogreba z zastavo. Prireditve so bile: 1. Proslava osvobojenja slovenskega naroda, združena z »Veroniko Deseniško«, 2. Miklavžev večer, 3. Novoletnica z »Divji in nedeljski lovci« ter »Bucek v strahu«, 4. Pustna nedelja »Ulica št. 15«, 5. »Dekle z biseri«. Skioptična predavanja: 1. Lurd (g. dekan Zabrež), 2. Misijonar Knoblehar (g. dr. Trdan), 3. Sv. Mala Terezija (g. dekan), 4. Vožnja ob Renu od Mainza do Kolina (g. dekan). Kino: Modri Natan. Orlovski odsek in orliški krožek: Akademija 19. marca. Orlice in Marijina družba: Materinski dan 25. marca. Tombola je bila 16. decembra. Druga društva: Gasilci na Svečnico »Babilon«, Kmetijsko društvo na belo nedeljo tombolo, meščanska šola 21. in 28. aprila »Janko in Metka«. Čitalnica je priredila štiri tečaje: kmetijsko-gospodarski, obrt-

niški, delavski, za žene. Predavatelji so bili od Prosvetne zveze. Žal je bila bolj mala udeležba. Uredila se je knjižnica pri dramatičnem odseku. Šteje 43 iger (vsaka ima večinoma več izvodov) in štiri druge knjige. Tamburice so se prenesle nad žagrad v cerkvi. Knjižnica se urejuje. Čitalnica ima dva odseka: dramatični in orliški. Se odobri. — K poročilu omeni g. predsednik, da se knjižnica urejuje in bo začela delovati, ko bo urejena. Tudi Franc. Valjavec želi, da bi začela delovati.

Slučajnosti: 1. G. predsednik naroča dramatičnemu odseku, naj odsek uredi notranje razmere, izpopolni odbor, sestavi program za prihodnjo sezono in ga predloži na septembrskem občnem zboru. 2. G. Pečjak predlaga, naj se nabavi klavir ali pianino, lahko star in cenen. Se bo mislilo na to. 3. G. Bricelj predlaga, naj bi bil cerkven pevski zbor obenem odsek Čitalnice. G. predsednik z veseljem pozdravlja ta predlog in mu naroči, naj ga izpelje. — Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključí g. predsednik občni zbor ob osmih.

Prosvetno društvo v Šmihelu pri Novem mestu je imelo 19. maja 1929 svoj 16. občni zbor.

Poročilo podpredsednice: V razdobju od zadnjega občnega zbora je imelo društvo 3 seje, na katerih so se obravnavale tekoče društvene zadeve in reševala korespondenca. Zunanjo prireditve je imelo 2. decembra 1928 in sicer proslavo ujedinenja SHS skupaj z Orli, Orlicami ter zastopniki šolstva in občine. Na programu je bil slavnostni govor prefekta g. Puša, par deklamacij in pevskih točk. Ustanovila se je tudi pod okriljem Prosv. društva katoliška akcija. V zadnjem času je nanovo oživel pevski zbor kot odsek društva, ki ga vodi g. šolski upravitelj Kalan. Svoj prvi nastop je imel ob priliki mladinske prireditve »Repoštev«.

Poročilo tajnice: Seje smo imeli 3 oziroma 4, eno pod okriljem katoliške akcije, ki se osnovala iz odborov vseh tukajšnjih kat. organizacij. Vložni zapisnik izkazuje 10 števil. Šte-

vilo članov je isto kot zadnjič. Pevski zbor, ki se osnoval pod okriljem našega društva, jih je privabil sicer več, a njih seznama nisem prejela.

c) Poročilo knjižničarke: Od zadnjega obč. zbora je bilo izposojenih 89 knjig. Redno obiskuje knjižnico le malo članov, tako da pretežna večina članstva niti ne ve, da knjižnica sploh obstoja. In vendar imamo v knjižnici prav lepe in poučne knjige, dela novejših pisateljev. Dokupilo se je dvanajst novih knjig.

č) Poročilo blagajničarke: Prejemki 416-50 Din, izdatki 312 Din, promet 728-50 Din, stanje blagajne 204-50 Din, za knjige izdali 276 Din. Plačana članarina 50 Din. Članarino je plačalo le 9 članov, vsi drugi pa članarine še niso poravnali.

d) Poročilo odbornice za narodno obrambo in treznost: Pozitivnega dela za nami ravno ni, pač pa bomo morali posvetiti vso pažnjo treznostnemu vprašanju v jesenski dobi s tem, da priredimo tečaje ali predavanja, poučimo in navdušimo ljudi za predelavo sadja v brezalkoholne pijače, za sušenje in konserviranje in tako kolikor mogoče preprečiti predelavo v alkoholne pijače.

e) Poročilo predsednika: Odbor je v glavnem storil svojo dolžnost. Osnoval se je pevski odsek društva, dobili smo novega pevovodjo. Na pobudo od škofijstva iz Ljubljane se je ustanovila katoliška akcija. V tej so za-

stopani vsakokratni odbori Prosvetnega društva, Orlov in Orlic.

Kot čebeličar poročam: Vloge znašajo skupaj 7500 Din, vlagateljev je 91, vloge se precej zmanjšujejo, dvigi pa večajo.

Poročilo revizorjev: Imenik članov se kljub opominom revizorjev ni uredil. Iz zapisnikov odborovnih sej in občnih zborov ni razvidno koliko odbornikov oz. odbornic je navzočih. Iz vložnega zapisnika ni razvidno, kako so se dopisi rešili. Inventarni zapisnik in arhiv sta v redu. Blagajniška knjiga je v redu, manjkajo le nekatere priloge. Graje vredno je le to, da je od 78 vpisanih članov plačalo članarino le 9. Knjižnica, kakor tudi druge poslovne knjige so v redu, istotako čebelica.

Slučajnosti: Uredi se zadeva glede časa pevskih vaj, določi se izlet društva na Gorjance dne 16. junija t. l.

Končno vabi predsednik, da člani pristopijo k družbi Treznost. Vabilu se je odzvalo 22 članov.

*

Dan bolgarske knjige. Letos se je v Bolgariji prvič priredil »dan bolgarske knjige«. Kot ta dan je ministrstvo prosvete določilo 28. april, katerega dne so se po vsej Bolgariji priredile kulturne svečanosti.

*

Skiptikon z žarnico 220 Voltov ima po nizki ceni na prodaj Jožef Pretnar, kaplan v Dobovi pri Brežicah.

**Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ
do zveličanske narodne omike!**

A. M. Slomšek.

Vsebina: XXXII. občni zbor Prosvetne Zveze. Viri izobražbe in delo Prosvetne Zveze. — V. Steska: Fr. S. Adamič. — S. Tavželj: Glasbena razmotrivanja. — Ženski odsek. — Društva poročajo.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva c. 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

KAZALO.

Naše najvišje	1	Zgodovina filma	46
Bistven namen katoliške akcije . . .	1	Drugi medn. kongres katol. filma . .	47
Viktor Parma	4	Seznam filmov	48
Osebnost pevovodje	7	Kulturni pomen ljudskih knjižnic . .	49
Nove skladbe	8	Društva poročajo	51 96
Ljudska knjižnica	8	Ob petdesetletnici prosv. društva . .	53
Kulturni film in ljudska izobrazba .	10	Škofu koadjutorju dr. Gregorju Rož-	
Odbor	11	manu v pozdrav	54
Potovanja in izleti	15	Za Slovensko Stražo	56
Materina ljubezen	17	Pravila Pevske zveze	58
Moj vrtec	17	Glasbena razmotrivanja	59, 72 93
Mamičin najlepši dan	18	Ob košnji	62
Ob materinskem dnevu	20	Kulturne vzgojne naloge ljudskih	
Vzorni sporedi	22	knjižnic	64 81
Dopis s Kune	23	Boj za dober film	67
Najstarejša slov. pevska društva . .	24	Prosv. zveza v Mariboru, članicam .	68
Glasbeni program radio-Ljubljana .	25	Načrt prosvetnega dela v zimski	
Seznam knjig	26	sezoni	70
Moč filma	33	Fr. Serafin Adamič	74 90
Prosvetni dan v Gorjah	37	Koncert radovljiskega okrožja . . .	77
Skupščina Slovenske Straže	39	Katere filme nudi Prosvetna zveza .	78
Slovanske narodne pesmi	40	Katoličani in film	79
Ukrajinska prosvetna organizacija .	40	Prosvetna zveza v Ameriki	80
Skladatelj Anton Lajevič	41	Novi društveni domovi	83
Kakšne pesmi sem zapisal med slo-		Občni zbor Prosvetne zveze	85
venskim narodom	43, 61 76	Viri izobrazbe in delo Prosv. zveze .	86
Iz naših okrožij	44	Ženski odsek	94
Lutkovo gledišče	45		

